

SĄD NAJWYŻSZY

Rzeczypospolitej Polskiej

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego

Warszawa, dnia 21 marca 2018 r.

Prof. dr hab. Małgorzata Gersdorf

Wystąpienie Pierwszego Prezesa SN prof. Małgorzaty Gersdorf na Zgromadzeniu Ogólnym Sędziów Sądu Najwyższego 21 marca 2018 r.

Szanowni Państwo,

w pierwszej kolejności chciałabym wszystkich raz jeszcze serdecznie powitać na uroczystym zgromadzeniu sędziów Sądu Najwyższego. Jest prawie pewne, że jest to ostatnie takie zgromadzenie. Wejście w życie nowej ustawy o Sądzie Najwyższym doprowadzi do niekonstytucyjnego ukształtowania ustroju Sądu Najwyższego, a co za tym idzie – kolejne zgromadzenia sędziów Sądu Najwyższego będą odbywały się już w innym składzie. Dziś, nie pozostaje nic innego, jak czynnić swoją powinność i złożyć sprawozdanie z działalności Sądu Najwyższego za rok 2017.

Warunki, w jakich funkcjonował Sąd Najwyższy w okresie sprawozdawczym, istotnie różniły się od tych, jakie występowały w latach poprzednich. Wynika to faktu, że w 2017 r. rozpoczęły się intensywne i niekonsultowane ze środowiskiem sędziowskim prace nad kolejnymi ustawami o Sądzie Najwyższym. Ich efektem było pewne spowolnienie w działalności orzeczniczej. Nie było to jednak wynikiem zaniedbań ze strony Sądu Najwyższego. Prace nad ustawą z lipca 2017 r., jej uchwalenie, a następnie oczekiwanie na podpis Prezydenta RP spowodowały bowiem, że płynne zarządzanie Sądem Najwyższym okazało się niemożliwe. W szczególności dotyczyło to działalności uchwałodawczej, która z istoty rzeczy wymaga dłuższej perspektywy czasowej. Niepewność dotycząca statusu sędziów Sądu Najwyższego oraz ich przyszłości służbowej wysoce utrudniała wyznaczanie składów orzekających – zwłaszcza powiększonych – oraz sędziów sprawozdawców. Opóźniało to przygotowanie referatów i wyznaczanie terminów posiedzeń. Na działalność Sądu Najwyższego w roku sprawozdawczym wpływ miały również istotne braki kadrowe wynikające z nieobsadzenia wolnych etatów sędziowskich oraz nieuwzględniania przez Ministra Sprawiedliwości wniosków o delegowanie sędziów do orzekania w Sądzie Najwyższym.

Pomimo jednak orzekania w zmniejszonej obsadzie kadrowej oraz niestabilności normatywnej systemu prawa oraz wpływu spraw na poziomie ok. 11 000 rocznie, udało się zachować bardzo dobrą sprawność postępowania we wszystkich kategoriach spraw.

Średni czas oczekiwania na merytoryczne rozpoznanie sprawy wynosił odpowiednio: w Izbie Cywilnej – 9 miesięcy, w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych – 13 miesięcy, w Izbie Karnej – 4 miesiące, a w Izbie Wojskowej – do 2 miesięcy od daty wpływu. Średni czas rozpoznania sprawy w Sądzie Najwyższym wynosił zatem ok. 7 miesięcy, co w pełni odpowiada standardom

określonym w Konstytucji RP oraz Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

O sprawności funkcjonowania Sądu Najwyższego przesądza także fakt, że pomimo zasygnalizowanych trudności – w porównaniu z rokiem ubiegłym – korzystniej przedstawia się różnica między liczbą spraw wniesionych a rozpoznanych. O ile w 2016 r. rozpatrzono o 325 spraw więcej niż wpłynęło, o tyle w 2017 r. rozpoznano ich więcej o 377. Ogółem w 2017 r. rozpoznano 11 373 spraw, w tym 8 034 skarg kasacyjnych i kasacji (w 2016 r. – 7 859), 1146 zażaleń (w 2016 r. – 1 151) oraz 147 kwestii prawnych (w 2016 r. – 165).

W roku sprawozdawczym szczególnym wydarzeniem były obchody jubileuszu 100 – lecia istnienia Sądu Najwyższego. Ocena działalności najwyższej instancji sądowej na przestrzeni wieku wymagała nie tylko pogłębionych studiów historycznych, ale także podsumowania bogatego dorobku orzeczniczego i upamiętnienia wybitnych postaci, zasłużonych dla wymiaru sprawiedliwości i Polski.

Z okazji jubileuszu przygotowano dwa opracowania monograficzne dotyczące historii Sądu Najwyższego, w tym monografię pt. „Prezesi, Sędziowie i Prokuratorzy Sądu Najwyższego 1917 – 2017” autorstwa prof. UMCS dr hab. Arkadiusza Berezy oraz suplement do Księgi Jubileuszowej 90 – lecia Sądu Najwyższego 1917 – 2007 „Historia i współczesność”, obejmujący lata 2007 – 2017, autorstwa sędziego Sądu Najwyższego Wiesława Kozielowicza. Wykonano także okolicznościową instalację na zewnątrz i wewnątrz siedziby Sądu Najwyższego oraz zorganizowano wystawę pt. „100 – lecie Sądu Najwyższego i sądownictwa powszechnego”.

Główne uroczystości jubileuszowe poprzedziło spotkanie sędziów okręgu Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim, poświęcone pamięci Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego Stanisława Pomian – Srzednickiego, które odbyło się w dniu 1 września 2017 r. Oficjalne obchody jubileuszu 100 – lecia Sądu Najwyższego zainaugurowało uroczyste spotkanie sędziów Sądu Najwyższego, sędziów w stanie spoczynku i pracowników Sądu Najwyższego, które odbyło się w dniu 27 września 2017 r. w siedzibie Sądu Najwyższego. Podczas uroczystości wręczone zostały okolicznościowe medale pamiątkowe oraz przygotowane z okazji jubileuszu publikacje naukowe. Drugą część uroczystych obchodów poprzedziła Msza Święta w Bazylice Archikatedralnej pod wezwaniem Męczeństwa św. Jana Chrzciciela w Warszawie, a następnie uroczystości przeniosły się do Zamku Królewskiego, gdzie obecni byli m.in. byli Prezydenci Rzeczypospolitej Polskiej, przedstawiciele najważniejszych instytucji państwowych, sądów i trybunałów, uczelni wyższych, samorządów zawodowych przedstawiciele zawodów prawniczych, organizacji i stowarzyszeń, a także sędziowie i pracownicy Sądu Najwyższego.

Obchody jubileuszu 100 – lecia Sądu Najwyższego były bez wątpienia wydarzeniem szczególnym, które na długo pozostanie w pamięci wszystkich sędziów i pracowników Sądu Najwyższego.

A teraz przechodzę już do „Informacji”; jakże aktualne są słowa wypowiedziane przed 200-u laty przez Feliksa Łubieńskiego, a powtórzone w dniu 14 grudnia 1917 r. podczas pierwszego posiedzenia Izby Cywilnej Sądu najwyższego przez Pierwszego Prezesa Stanisława Pomian-Srzednickiego: „**zadaniem Sądu Kasacyjnego jest ustalić najwyższą powagę prawa, prostować**

zboczenia od niego, wstrzymywać nadużycia i pod warunkiem opinii publicznej dążyć do najwyższego celu prawodawcy. Orzeczenia Sądu Najwyższego stanowić mają wyjaśnienie istotnej myśli prawa i podstawę do jednostronnej jego wykładni gwoili ustalenie jurysprudencji i pojęć prawnych”.

Ta wypowiedź obrazuje, że rola Sądu Najwyższego i jego zadania nie ulegają zasadniczym zmianom.

Najważniejsza była jednak jego bieżąca aktywność, zwłaszcza w zakresie sprawowanego nadzoru judykacyjnego. Działalność orzecznicza poszczególnych Izb, szczegółowo przedstawiona w dalszej części Informacji, dotyczyła bardzo zróżnicowanej grupy zagadnień. Było to następstwem znacznej niestabilności normatywnej systemu prawa, w tym licznych nowelizacji, a także pojawienia się zupełnie nowych regulacji prawnych wymagających pilnej wykładni sądowej. Z tego powodu szczególnego znaczenia nabierały uchwały interpretacyjne. Poza walorem ujednolicającym, prezentowane w nich poglądy nie tylko kształtowały praktykę sądów powszechnych, ale także wywierały istotny wpływ na funkcjonowanie organów ścigania oraz czynności adwokatów i radców prawnych. Działalność uchwałodawcza w sposób istotny wpływała także na zapewnienie pewności obrotu prawnego i pogłębianie zaufania obywateli do Państwa.

Coraz większy stopień złożoności analizowanych problemów prawnych powodował, że w swoich orzeczeniach Sąd Najwyższy wielokrotnie odwoływał się także do prawa międzynarodowego i europejskiego, orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Tematyka zagadnień prawnych rozstrzyganych przez Sąd Najwyższy była, podobnie jak w latach poprzednich, mocno zróżnicowana, a kwestie szczegółowe zostały przedstawione w informacji rocznej. Z tego powodu, pominię te zagadnienia w niniejszym wystąpieniu. Zwrócę tylko uwagę, że szereg rozstrzygnięć miało charakter proobywatelski, służący zapewnieniu ochrony słabszych ekonomicznie uczestników obrotu prawnego czy też ochrony interesu społecznego.

W zakresie działalności Izby Cywilnej Sądu Najwyższego można wskazać na uchwałę z dnia 25 sierpnia 2017 r., III CZP 11/17, chroniącą istniejące stosunki mieszkaniowe w sytuacji ewidentnych niedostatków legislacyjnych. W orzecznictwie Izby Cywilnej Sądu Najwyższego pojawiły się również zagadnienia prawne dotyczące znowelizowanej w 2016 r. ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego, przy rozstrzyganiu których szczególną wagę przywiązywano do standardów konstytucyjnych. Wątpliwości, które powstały na tym tle w orzecznictwie sądów powszechnych ujawniły szereg błędów legislacyjnych popełnionych przez ustawodawcę, dotyczących w szczególności uregulowań międzyczasowych oraz harmonijnego usytuowania dokonanych zmian w całym kontekście normatywnym (zob. np. uchwałę z dnia 18 maja 2017 r., III CZP 13/17, i z dnia 24 sierpnia 2017 r., III CZP 35/17).

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej zajmował się także problematyką związaną z doniosłą społecznie kwestią reprivatyzacji. W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 19 kwietnia 2017 r., III CZP 84/16 – w stanie faktycznym obejmującym okoliczności łączące się ściśle z działaniem dekretu z dnia 26 października 1946 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy – odniesiono się do problemu, czy posiadacz samoistny nieruchomości, który oddał ją odpłatnie w posiadanie

zależne najemcy ponosi odpowiedzialność wobec właściciela w zakresie roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy, mimo że sam faktycznie nią nie włada. Rozstrzygając to zagadnienie, Sąd Najwyższy podkreślił, że nieuchwalenie ustawy repriwatyzacyjnej zmusza sądy do oceny roszczeń osób, wobec których stosowano po wojnie akty nacjonalizacyjne, przy uwzględnieniu obowiązującego prawa.

Na uwagę zasługuje również uchwała z dnia 21 grudnia 2017 r., III CZP 44/17, w której podjęto problem, czy kurator spadku nieobjętego po właścicielu nieruchomości może reprezentować spadek w postępowaniu o zniesienie współwłasności nieruchomości, ze skutkiem dla nieznanych spadkobierców tego współwłaściciela. Udzielenie przez Sąd Najwyższy odpowiedzi negatywnej na to pytanie ma bardzo istotne znaczenie, zwłaszcza w obliczu licznych spraw o zniesienie współwłasności nieruchomości, których współwłaściciele ani ich spadkobiercy nie są znani. W takich wypadkach przeważnie chodzi o nieruchomości opuszczone w związku z drugą wojną światową i Holocaustem.

Największe trudności interpretacyjne powstają w dziedzinie prawa procesowego.

Z punktu widzenia interesu obywateli szczególnie istotne pozostają kwestie egzekucji i kosztów sądowych. Od wielu lat zagadnienia te są przedmiotem uchwał interpretacyjnych Sądu Najwyższego. Jest to zjawisko niepokojące, gdyż zgłaszane w tym zakresie wątpliwości dotyczą norm szczegółowych, mających w znaczącej mierze charakter techniczny. Przepisy te powinny być zatem precyzyjne i jednoznaczne. Tymczasem Sąd Najwyższy wielokrotnie zmuszony był rozstrzygać problemy, które powinny być rozwiązane jednoznacznie decyzją ustawodawcy.

W orzecznictwie uchwałodawczym Izby Karnej Sądu Najwyższego dominowały sprawy z zakresu prawa karnego materialnego. Pozostałe zagadnienia dotyczyły prawa procesowego, pogranicza problematyki ustrojowej i procesowej, kwestii intertemporalnych, prawa Unii Europejskiej, prawa karnego skarbowego oraz prawa karnego wykonawczego. W orzeczeniach wydawanych poza trybem uchwałodawczym częściej pojawiały się zagadnienia intertemporalne oraz dotyczące wykładni nowych przepisów karnoprosesowych.

W obszarze prawa karnego materialnego i jednocześnie prawa Unii Europejskiej istotne znaczenie dla praktyki orzeczniczej miała uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2017 r., I KZP 17/16, dotycząca problematyki odpowiedzialności karnoskarbowej za prowadzenie gier hazardowych niezgodnie z wymogami ustawy o grach hazardowych. Sąd Najwyższy orzekł, że kolizja prawa krajowego z prawem unijnym, w świetle zasady bezpośredniego stosowania prawa Unii Europejskiej (art. 91 ust. 3 Konstytucji), może prowadzić do zastąpienia przepisów krajowych uregulowaniami prawa unijnego albo do wyłączenia normy prawa krajowego przez bezpośrednio skuteczną normę prawa Unii Europejskiej.

Ważne znaczenie ustrojowe miała uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2017 r., I KZP 4/17, wydana na skutek rozpoznania zagadnienia prawnego przekazanego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2017 r., II KK 313/16. Sąd Najwyższy orzekł, że

prawo łaski, jako uprawnienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej określone w art. 139 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, może być realizowane wyłącznie wobec osób, których winę stwierdzono prawomocnym wyrokiem sądu (osób skazanych). Tylko przy takim ujęciu zakresu tego prawa nie dochodzi do naruszenia zasad wyrażonych w treści art. 10 w zw. z art. 7, art. 42 ust. 3, art. 45 ust. 1, art. 175 ust. 1 i art. 177 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Istotne znaczenie dla praktyki stosowania instytucji warunkowego przedterminowego zwolnienia miała uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2017 r. (I KZP 2/17), wydana po rozpoznaniu wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich. Sąd Najwyższy stwierdził w niej, że podstawę orzekania o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z odbycia reszty kary pozbawienia wolności stanowią kryteria określone w art. 77 § 1 k.k., nie są natomiast przesłankami rozstrzygania w tym przedmiocie dyrektywy wymiaru kary określone w art. 53 k.k., art. 54 § 1 k.k. oraz w art. 55 k.k. (art. 56 k.k.). Do uchwały zgłoszono jednak zdanie odrębne.

Spośród orzeczeń wydanych poza trybem uchwałodawczym na szczególną uwagę zasługują rozstrzygnięcia kwestii, jakie pojawiły się w związku z wejściem w życie nowelizacji Kodeksu postępowania karnego z lat 2013-2016.

W Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych przeważały sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych. Wiele z nich miało duże znaczenie społeczne dla kształtowania relacji w stosunkach pracy. Przykładowo wskazać można na kwestię wysokości ryczałtu za nocleg w podróży służbowej, jaki przysługuje kierowcy wykonującemu przewozy międzynarodowe, zatrudnionemu u innego pracodawcy niż państwowa lub samorządowa jednostka sfery budżetowej. W uchwale z 26 października 2017 r., III PZP 2/17 przyjęto, że ryczałt za nocleg w podróży służbowej kierowcy zatrudnionego w transporcie międzynarodowym może zostać określony w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę poniżej 25% limitu, o którym mowa w przepisach prawa pracy dotyczących pracowników zatrudnionych w państwowych lub samorządowych jednostkach sfery budżetowej. Uzasadniając taki pogląd skład powiększony Sądu Najwyższego wywiódł w szczególności, że pozbawienie mocy prawnej art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców wskutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15 (OTK-A 2016, poz. 93), przewartościowało sytuację prawną. Nie jest to jednak równoznaczne ze stwierdzeniem, że kierowcom transportu międzynarodowego (mającym status pracownika) w ogóle nie przysługują należności z tytułu podróży służbowej.

W roku 2017 Sąd Najwyższy w składzie siedmioosobowym podjął również dwie istotne uchwały w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, które dotyczyły prawa do renty rodzinnej. W pierwszym przypadku Sąd Najwyższy przyjął, że uprawniony członek rodziny nabywa prawo do renty rodzinnej po osobie, która w chwili śmierci, pomimo niespełniania warunków, miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy na skutek błędu organu rentowego. W drugiej został natomiast wyrażony pogląd, że umowne, także dorozumiane ustalenie i dostarczanie po rozwodzie środków utrzymania na rzecz małżonka rozwiedzionego uznanego za wyłącznie winnego rozkładu pożycia, nie może być uznane za prawo do alimentów w rozumieniu art. 70 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Bardzo istotne rozstrzygnięcie zapadło także w sprawach z zakresu prawa ochrony konkurencji i konsumentów, regulacji energetyki, telekomunikacji i transportu kolejowego. Sąd Najwyższy w dniu 22 czerwca 2017 r., III SZP 2/16, podjął uchwałę, w której stwierdził że przyłączem kanalizacyjnym w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków jest przewód łączący wewnętrzną instalację kanalizacyjną zakończoną studzienką w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, na odcinku od studzienki do sieci kanalizacyjnej, natomiast przyłączem wodociągowym w rozumieniu art. 2 pkt 6 tej ustawy – przewód łączący sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług na całej swojej długości).

Na uwagę zasługuje również fakt, iż w roku sprawozdawczym – w zakresie spraw objętych właściwością Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych – Sąd Najwyższy trzykrotnie zwracał się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniami prawnymi kierowanymi w trybie art. 267 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).

Jeśli chodzi o działalność organizacyjną, to w roku 2017 szczególne znaczenie miała współpraca międzynarodowa. Odbывała się ona na kilku płaszczyznach.

Po pierwsze, Sąd Najwyższy przystąpił do powstałej w 2017 r. Sądowej Sieci Unii Europejskiej (Judicial Network of the European Union – JNEU), której celem było uruchomienie w 2018 r. przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) elektronicznej platformy współpracy między TSUE oraz najwyższymi organami sądowymi państw członkowskich, zawierającej informacje dotyczące dokumentów wydanych w ramach procedury prejudycjalnej (Portal prejudycjalny), orzeczeń krajowych mających znaczenie dla prawa UE oraz not i analiz.

Po drugie, w 2017 r. Sąd Najwyższy przystąpił także do Sieci Sądów Najwyższych (European Courts' Network – SCN) współpracujących z Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (ETPCz).

Po trzecie, przejawem ożywionej współpracy międzynarodowej był udział w licznych konferencjach i projektach badawczych.

Istotnym aspektem działalności organizacyjnej było także upowszechnianie informacji o orzecznictwie Sądu Najwyższego. Przejawiało się to przede wszystkim w wydawaniu urzędowych zbiorów orzeczeń przygotowywanych przez kolegia redakcyjne poszczególnych Izb oraz szerokim udostępnianiu orzecznictwa przez Referat do spraw dostępu do informacji publicznej. Niezależnie od tego wydawane były zbiory urzędowe, biuletyny oraz studia i analizy.

W 2017 roku dużo większe znaczenie, niż w poprzednich latach, miała działalność informacyjna Rzecznika Prasowego. Wynikało to z dużego zainteresowania dziennikarzy, które było spowodowane pracami nad nowymi ustawami dotyczącymi wymiaru sprawiedliwości, a w szczególności nad ustawą o Sądzie Najwyższym. Najczęściej chodziło o udostępnianie informacji dotyczących skutków reformy wymiaru sprawiedliwości dla Sądu Najwyższego, stanowisk i opinii

Sądu Najwyższego o projektach ustaw, wewnętrznej organizacji i składu Sądu Najwyższego. Udzielano też informacji na temat orzecznictwa Sądu Najwyższego, wpływających zagadnień prawnych, planowanych terminów rozpraw i tzw. spraw medialnych, mogących budzić zainteresowanie społeczne.

W roku sprawozdawczym w Sądzie Najwyższym odbyły się również liczne konferencje oraz spotkania.

Na szczególną uwagę zasługuje również aktywność Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, który w roku sprawozdawczym wziął udział, w tym także z referatami, w kilkunastu konferencjach oraz spotkaniach. Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wydał również opracowanie na temat swojej działalności publicznej w ramach sprawowanego urzędu w zakresie ochrony praworządności w Polsce w latach 2015-2017.

Poza pracą orzecniczą sędziowie Sądu Najwyższego zajmowali się także działalnością naukową, dydaktyczną i publicystyczną. Uczestniczyli w licznych konferencjach i seminariach naukowych nierzadko w charakterze referentów i moderatorów.

Nie ulega wątpliwości, że przedmiotem stałej i szczególnej troski Sądu Najwyższego od dawna jest dążenie do zapewnienia spójności orzecznictwa i usuwanie występujących w nim rozbieżności w wykładni prawa. Stąd też w roku sprawozdawczym – podobnie jak w latach ubiegłych – podstawowe znaczenie w działalności Sądu Najwyższego miała jego aktywność uchwałodawcza. Wywiera ona istotny wpływ na ujednolicanie orzecznictwa sądów powszechnych, rozwój prawa oraz kształtowanie świadomości prawnej społeczeństwa, co jest szczególnie zauważalne w dziedzinach ustrojowych, społeczno-gospodarczych, a także w sferze praworządności oraz ochrony praw obywateli.

Niestety nadal odnotować można pewną liczbę spraw, w których Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały. Przyczyny tego zjawiska były różne. Wielokrotnie sądy powszechne w swoich postanowieniach wykraczały poza przesłanki dopuszczalności skierowania pytania do Sądu Najwyższego lub przedstawiały pytania w sposób niepozwalający na udzielenie odpowiedzi w formie uchwały. Przedstawiane zagadnienia prawne były często nadmiernie szczegółowe i mało precyzyjne. Nie zawsze dominowały w nich istotne problemy interpretacyjne.

Ogólna ocena pytań kierowanych do Sądu Najwyższego w 2017 roku wypada jednak pozytywnie. W zdecydowanej większości zagadnienia prawne formułowane były prawidłowo. Dotyczyły one złożonych i społecznie doniosłych problemów inerpretacyjnych, a ich rozwiązanie pozwoliło Sądowi Najwyższemu efektywnie spełniać konstytucyjną rolę organu sprawującego nadzór judykacyjny nad działalnością sądów powszechnych.

W działalności uchwałodawczej Sądu Najwyższego od lat kontynuowana jest praktyka pogłębionej i wszechstronnej analizy przedstawianych zagadnień prawnych. Szerokie odwoływanie się do dorobku doktryny, wnikliwa kwerenda orzecnicza, a niejednokrotnie także perspektywa

komparatystyczna podnoszą walor poznawczy judykatów, ale przede wszystkim pozwalają uczestnikom postępowania na poznanie merytorycznych racji, jakimi kierował się Sąd. Przeprowadzona analiza niejednokrotnie stanowi następnie istotny punkt odniesienia dla stanowisk wyrażanych przez poszczególne składy orzekające i w efekcie ułatwia rozstrzyganie spraw o zbliżonym stanie prawnym i faktycznym. Poglądy Sądu Najwyższego były przy tym zasadniczo akceptowane przez sądy powszechne oraz aprobowane w doktrynie. Stosunkowo rzadko uchwały Sądu Najwyższego były przedmiotem wyłącznie krytycznych publikacji.

W kontekście działalności uchwałodawczej odnotowania wymaga także aktywność w zakresie badania jednolitości i spójności orzecznictwa. W tym zakresie Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego – jak co roku – występował, do prezesów wszystkich sądów apelacyjnych i okręgowych z prośbą o zgłaszanie, w trybie art. 22 § 1 pkt 2 prawa o ustroju sądów powszechnych, dostrzeżonych rozbieżności zachodzących w orzecznictwie sądowym. Niektóre z nich były następnie podstawą do wystąpienia z wnioskiem o ich usunięcie w trybie art. 60 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym.

Podobny walor, jak uchwały, miały niejednokrotnie rozstrzygnięcia podejmowane w sprawach kasacyjnych, i to zarówno pod względem znaczenia poruszanych w nich zagadnień prawnych, jak i wpływu na prawidłowe stosowanie prawa. Poglądy prezentowane przez Sąd Najwyższy oddziaływały nie tylko na praktykę sądów powszechnych, ale także wywierały realny wpływ na działalność organów ścigania, czynności adwokatów i radców prawnych oraz innych uczestników obrotu prawnego.

Znaczny stopień skomplikowania rozpoznawanych przez Sąd Najwyższy spraw i ich wielowątkowa materia wynikały często ze złej jakości tworzonego prawa. Zmiany prawa miały często charakter prowizoryczny i daleki od profesjonalizmu. Z tych przyczyn prawo sukcesywnie traci czytelność i spójność, stając się narzędziem coraz bardziej skomplikowanym, a przez to mniej skutecznym i użytecznym w życiu społecznym. Eliminowanie niskiej jakości prawa powinno następować przede wszystkim przez jego rozważną i precyzyjną nowelizację, dokonywaną z poszanowaniem podstawowych reguł techniki prawodawczej i zachowaniem standardów legislacyjnych. Ważna jest również dbałość o spójność zmienianych norm z przepisami dotychczasowymi. Stabilne prawo jest bowiem istotnym czynnikiem w procesie podnoszenia ogólnego poziomu świadomości prawnej społeczeństwa.

Sąd Najwyższy w swoich orzeczeniach wielokrotnie sygnalizował dostrzeżone wady unormowań prawnych, zgłaszając przy tym konkretne postulaty *de lege ferenda*. Zastrzeżenia dotyczące obowiązujących przepisów były również zgłaszane przez sądy powszechne. Podobnie jak w latach poprzednich Sąd Najwyższy zwracał się do wszystkich sądów apelacyjnych i okręgowych z prośbą o sygnalizowanie ewentualnych nieprawidłowości w systemie prawa. Szczegółowe kwestie dotyczące luk i nieprawidłowości w prawie, jakie stwierdzono w 2017 r. zostały zgłoszone w trybie art. 5 ustawy o Sądzie Najwyższym i przedstawione w odrębnym opracowaniu.

Biorąc pod uwagę powyższe, działalność Sądu Najwyższego w 2017 r. oraz uzyskane wyniki pracy, tak pod względem poziomu orzecznictwa, jak i ogólnej liczby rozpoznanych spraw, należy ocenić

pozytywnie. Zachowanie sprawności działania Sądu Najwyższego jest zasługą osobistego zaangażowania sędziów oraz wyrazem dbałości o zapewnienie obywatelom najskuteczniejszej ochrony sądowej. W szerszym aspekcie jest to również rezultat aktywności wszystkich pracowników Sądu Najwyższego, w tym członków Biura Studiów i Analiz, asystentów sędziów i pracowników administracyjnych oraz obsługi.

Za co wszystkim dziękuję.

Dziękuję za uwagę!